

מסורת הש"ס

(א) מכות כ"ג (ב) נפשיס
ו"ג, (ג) מכות כ"ג;
ו"ג, (ד) ג' מ"ו, (ה) ו"ס;
(ו) נ"ט מ"ס; (ז) מ"ו; (ח) ד"ה
(ט) ג' מ"ו; (י) מ"ו; (יא) ג' מ"ו;
(יב) ג' מ"ו; (יג) ג' מ"ו; (יד) ג' מ"ו;
(טו) ג' מ"ו; (טז) ג' מ"ו; (יז) ג' מ"ו;
(יח) ג' מ"ו; (יט) ג' מ"ו; (כ) ג' מ"ו;
(כ"א) ג' מ"ו; (כ"ב) ג' מ"ו; (כ"ג) ג' מ"ו;
(כ"ד) ג' מ"ו; (כ"ה) ג' מ"ו; (כ"ו) ג' מ"ו;
(כ"ז) ג' מ"ו; (כ"ח) ג' מ"ו; (כ"ט) ג' מ"ו;
(ל) ג' מ"ו; (לא) ג' מ"ו; (לב) ג' מ"ו;
(לג) ג' מ"ו; (לד) ג' מ"ו; (לה) ג' מ"ו;
(לו) ג' מ"ו; (לז) ג' מ"ו; (לח) ג' מ"ו;
(לט) ג' מ"ו; (לא) ג' מ"ו; (לב) ג' מ"ו;
(לג) ג' מ"ו; (לד) ג' מ"ו; (לה) ג' מ"ו;
(לו) ג' מ"ו; (לז) ג' מ"ו; (לח) ג' מ"ו;
(לט) ג' מ"ו; (לא) ג' מ"ו; (לב) ג' מ"ו;

תורה אור השלם

- 1. נבזה בעיניו כנאס
ואת ראייתו יבדד בשבע
לדורע ולא ימר.
התלים טו ד'
2. לא תלך ונבלתו ו'
הענין כי קבור תכבדו
ביום היותו כי קולת
אלהים תלו ולא תטא
את ארמוןך אשר י'
אלהיך נתן לך נחלתך.
דברים כא כ'
3. ויהי ויהי קבורים איש
והנה ראו את הגבור
וישליכו את האיש בקבר
אלישע ויחך ויגע האיש
בעצמות אלישע ויהי
ויקם על רגליו.
ספריס ב' ג' כ'
4. ויהי בעקרים ואלהיה
אמר אל אלישע שאל
מיה אשהו אל כטרם
אלקח מענק יראמו
אלישע ויהי אף פ' שנים
ברוךך אלהי.
ספריס ב' ג' כ'
5. אל נא תדי כמות אשר
יבאנו מורחם אמור
ואכל חצי בקורח.
בספריס ב' ב'
6. ויאמר לו אל משה
אמר אל הברכים בני
ארון ואברתם אבתי
לנפש לא יטאן בעיניהם.
יקראו א'
7. מוזמר לאקף אלהיהם
כאז נים בנחלתך שמו
את היכל קדשך שמו
את וירחשם לעינים נתנו
את נבלת עבדך מאכל
לעוף השמים בשיר
הסירך לחיותו ארץ.
התלים ע"א א-ב

גליון הש"ס

הש"ס ר"ה על פסח וכו'
ויבזה לעין כל ע"י פשיטת
מחרי לנת לו כלל ה'
סימן מ"ט:

הגהות הב"ח

(א) מביא עמיתו ליה
כפרה לזונה. י"ב וקס'
יבדד בשבע בני חיים מדי
נתן מטא דדוקא אל שיה
משום יקרא דשכניו ה' יחכ'
למת ליה מין ה' ה' ה' ה'
כפרה אלל א' משום יקרא
דחיי הוא און לו כפרה ליה
כלל מה שנתן אותו לחיה
מותו כמו שפירש' ס':

מוסף רש"י

וגמא נכוח הפסח

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

נכזה בעיניו נמאס. (כד) כמיו מי יעלה כזה ה' נקי נפיש
ובר לכז וגו' וקחשיב נמי הא: על מטה של כנלים. דרך ניוון
מפני שהיה אביו רשע ונחזה לעין כל כדי שימסרו האחרים
לכבודו עלמנו לא חש ומפני כבוד אב נמי ליכא למיחש דנשיא עמלק
תכזי (שמות כב) בעושה מעשה עמלקי.
נכזה בעיניו הוא עלמנו נכזה ונמאס
כפני עלמנו שלא חש לכבודו נתקוס
קידוש ה'. ולי אמרת כבוד שפושין
למת אביו שלו אלף של חיים מ"ט
עבד הכי למה בזה את החיים:
אל תספודנו בעיירות. רבנו הקדוש
ז"ל לא חש בניו כמפודנו (דף ק"ג)
כגושה אל תספודנו כשחולכי את
לרובי למקום קבורתי הריא מת
ז'אפורי וקבורתי בבית שערס אל
תספודנו בעיירות קטנות שמעברו
עליהן אלף ככרסם גדולים דלכא
לאיש טובא ומיכפני מעיירות נמי
להס: מאי לאו לכבודו של מה.
אלמא יקרא דעבדי ליה דליה הוא:
ומכיס ליה למס. מרגומו של מלניס:
פי אכר רחמנא לא תלך. ורבינו נמי
שאר כל הממס היינו כי משהו ליה
לחוייה עיוןו דלמא דלא יחכפת ליה ביה
דהיינו עיון דומיא דתלוי אלל הלי
לדתייקרו ביה קרובי לוי בניו הוא
לדידיה: **לשמע.** כמו (שמואל א טו)
וישמע שאלו לנאן אסיפא להספידו:
סימן למס. כשנפטרנו ממנו
בעוה"ז אכר מיתה דיש לו כפרה
בכך: ש"מ יקרא דשכני הוא. דלי
כזווייה: וימי ויקם על רגליו. אותו
נקבר בניהו השקר היה הוא הנביא
אשר השיב את עירו לאלול ולשמות
בבית אל ונענש עירו על ידו והמיתו
האירי' ושמתם לאחרי ימים קבורהו אלל
אלישע ולא הוכס אלל המוקס שיקבר
אלל: והמחה: **נא פי שניס.** אליהו
המיה את המת והיה לו לאלשע
להחיות עני ממס והוא לא המיה
אלל כנה של שוממים: **לא הלך.** ולי
אלל כנה ככרה דלמיה הוא הכי
מקוימת כהכי: **וכסם שאין קוברים**
כו. לפרוסי טעמא דממתי מהדר
לפליך נמקנו שמי קברות שאין
קוברין נקלטין ועשרפין עני רשעים
ממרים אלל נהרגין ונמקנין שן
רשעים קליס: **ולסיקון ארכע.**
הכא נשרפין אלל נקלטין קליס הס:
מרא נמירי לה. הלכה למשה
מסיני: **הואיל ונדחה.** הקרבן
כשהמיר דמוסו דלון מקלטין קרבן

אבל חלב והפריש קרבן. כה"ג נראה ונדחה הוא והו מני
לאשמעינן רבותא טפי דלפי המיר דת והפריש קרבן דהו
דמו ואע"ג דדמו מעיקרא הו דמו כשמעמי' ליה לר' יוחנן כפ"ק
דקידושין (דף ו' ע"ב) גבי כהמה של שני שותפין ונדחה הוא טפי
מדמו מעיקרא כדמוכא כפ' לולב
הגזול (סוכה דף ג' ו' ע"ב) דאפי' מאן
דלית ליה דמו מעיקרא לא הו
דמו מודה כנראה ונדחה דהו
דמו והא דנקט כה"ג אורחא
דמילתא נקט דלון דרך מומר להפריש
קרבן ועוד גבי נשמתא אי אפשר
דלי משנשמתא שטיס שהפריש קרבן
אין הקדוש הקדש:
אימא כישן דמי. לאו לגמרי
כישן דישן מוי אפי' כשעה
שהוא ישן דמתן כפרק כל הגט
(גטין דף כח.) השולח מעלמו ממדינת
היס מקריבין אותו כחוקק שהוא
קיים ולא חיישין שמה ישן כשעת
הקדשה אלל כלומר כישן דמי דלפי
דלא הו מוי און רחא להיות דמו
משום דממילא מיתער והא נמי
ממילא משמתי:
ואמאי כיון דמיקרי' הוא להו
כפרה. הנה נתן בחלק
(לקמן דף ק"א): אנשי עיר הנדחת
אין להם חלק לעוה"ז הי מילי דלא
איטוקל אלל אס דנו אותם והרסו
יש להם חלק: **הואיל ונדחו**
ידחו. לר' יוסף ס"ל כדני יוחנן
דמפרש טעמא בחלק (לקמן דף ק"ב):
משום דזבח רשעים מעונה דלי
כר"ל דמוק לה כדקדוסי קליס
ולגילא דרבי יוסי הגלילי דלמר ממון
נעליס הן ע"כ אין תלוי משום דמחיה
אלל משום ממונס כנדי דהני ממון
דחיי הוא אמאי יקרא דהכי
נעליס הן וקתא תימה כנדי המיר דמו
או נשמתה לא יועיל כנה רשעים
כמו נעיר הנדחת ודמו אפי' דמים:
משקמוס

עין משפט
גרי מצוה

ל' [א] טור שריע יוד
סימן טעם ספיק פ';
ל' ב ב טור שריע יוד
מ' שפ' ספיק ה';
ל' ד ה מ' פ' ע' ה'
שגות ה"א וספ' וספ'
שחור ונראה ע"ס כתיב:
ב' ז מ' פ' ס' הלכות
ע"פ ס' ס' הלכות:
מ' ז מ' פ' ס' הלכות
אלל הלכה ת ספ' ס'
פ' ס' ט' ט' ע' ס' ס'
ע"ס ספ' ח:

רבינו חננאל

מצוה זו מדרבנן היא:
איביעיא להו קבורה
משום כיוונא הוא או
משום כיוונא לרובי תבוס
הקבר מכפר למאי נפקא
מינה כנון דקפיד לא
תקבורה להרוג גבאר אי
אמרת משום כיוונא הוא
לא כל כפיניה אלא אי
אמרת משום כפרה הוא
אמר לא כפינא כפרה
תיש מראיקור צדיק
ואי אמרת משום כפרה
צדיק כפרה כפי דוחי' איה
דכתיב כי אדם אין צדיק
בארץ וגו' וטוביא סלק
דמוסו כפרה: **איביעיא**
להו הספדא דיקרא דחיי
או יקרא דשכניו איה למאי
נפקא מינה דאמר לא
תספרתי אי נמי לאמרי'
הימתי כפר הספדין או
הימתי יקרא דשכני ספקנין
ואי לאו לא שפטאנו
יקרא דשכני הוא תיש
ויבא אברהם לספור לשהי
ודחי' שרה נוסף ונתן לה
ליהיקר בה אברהם תיש
לא יספור ולא יקבור כי
תיש נכזה בעיניו נמאס הוא
חוקיק מלך יורדה שגיר
עצמות אביו כמטה של
תכליס ואי אמרת יקרא
דחיי הוא אמאי יקרא דהכי
אמרינו כי היכי דחיהו
כפרה לאבוא תיש כבלום
מחוח כו' תיש אפר להם
ר' אל תספודנו בעיירות
תיש הלינו לכבודו להביא
לו ארון ותכריכין או
(למקונות) וליהבי' לו
(מקונות) לשמע עליו
עירוחו אינו עובר עליו
שכל מה שעושה לכבודו
של מה הוא עושה כר'
תיש ר' נתן אומר סימן
יהא למת שפנישין ממנו
כדיל לא נספד אר' וקבר
או היה גורחה או גשמיס
ולפנין על מותו וזו סימן
יהא למת שפנישין ממנו
אחר מותו ש"מ יקרא
דשכני הוא ש"ס: **לא**
היו קוברין אותו בכברות
אבותיו כו' לפי שאין
קוברין רשע אצל צדיק
ומנא לן שני' ויהי הם
קוברים איש ותנו וראו את
הגדוד וגו' ודחי' ודילמא
לא התיה הקב"ה אותו
האיש המת שנבע בעצמות
אלישע אלא כד לקומוס
בית ברכת אלהיו ויהי
נא פי שנים ברוחך אלי
איכ' היינו דתניא על גזילין
עמד ולביתו לא תכלי אלל
שי"מ מה יא קבור רשע
אצל צדיק אבל אלישע
היהו כן השנמתי וירפא
צרעת נעמן שיקולה
כמת שצורע חושב כמת
כדכתי' אל נא היה כמת
וגם כן אין קוברין רשע
חמור אצל רשע קל: סוניא
דשפעתא פת מתוך ישעו
מיתוח לא הריא לו כפרה
וכן אפילו נהרג מתוך
ישעו אין לו כפרה עד
דמטיא ליה צערא דקבור
ומשום הכי אין חוב
אבילות קרוב ונהרג
דשפעתא פת מתוך ישעו
מיתוח לא הריא לו כפרה
וכן אפילו נהרג מתוך
ישעו אין לו כפרה עד
דמטיא ליה צערא דקבור
ומשום הכי אין חוב
אבילות קרוב ונהרג

הרוגי

שדיו אבילות משיחם הגולל חייבל אבילות ונתן חסותם הגולל עינין רשע ואין חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקבורא הואיל דהתיה האבילות נדחית לגמרי כדמתן לא
היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי ודחוחו צערא דקבורא איכפר להו למה ליה יעבול דקתי נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינו דמהרי"א שחאה סתוח
ולא אפשר לאמרי' קמבאר. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הריא להו כפרה מרחיבי נתנו את נבלת עבדין מאכל לעוף השמים בשיר חסידין לחיותו ארץ וק"ל חסידין חסידים ספיס עבדין
הנך הוא דמחייבי דנא מעיקרא וכוון דאיטוקל קרי לה עבדין ש"ס הריגה כפרה ליתו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר

הרוגי

שדיו אבילות משיחם הגולל חייבל אבילות ונתן חסותם הגולל עינין רשע ואין חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקבורא הואיל דהתיה האבילות נדחית לגמרי כדמתן לא
היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי ודחוחו צערא דקבורא איכפר להו למה ליה יעבול דקתי נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינו דמהרי"א שחאה סתוח
ולא אפשר לאמרי' קמבאר. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הריא להו כפרה מרחיבי נתנו את נבלת עבדין מאכל לעוף השמים בשיר חסידין לחיותו ארץ וק"ל חסידין חסידים ספיס עבדין
הנך הוא דמחייבי דנא מעיקרא וכוון דאיטוקל קרי לה עבדין ש"ס הריגה כפרה ליתו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר

הרוגי

שדיו אבילות משיחם הגולל חייבל אבילות ונתן חסותם הגולל עינין רשע ואין חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקבורא הואיל דהתיה האבילות נדחית לגמרי כדמתן לא
היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי ודחוחו צערא דקבורא איכפר להו למה ליה יעבול דקתי נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינו דמהרי"א שחאה סתוח
ולא אפשר לאמרי' קמבאר. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הריא להו כפרה מרחיבי נתנו את נבלת עבדין מאכל לעוף השמים בשיר חסידין לחיותו ארץ וק"ל חסידין חסידים ספיס עבדין
הנך הוא דמחייבי דנא מעיקרא וכוון דאיטוקל קרי לה עבדין ש"ס הריגה כפרה ליתו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר

הרוגי

שדיו אבילות משיחם הגולל חייבל אבילות ונתן חסותם הגולל עינין רשע ואין חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקבורא הואיל דהתיה האבילות נדחית לגמרי כדמתן לא
היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי ודחוחו צערא דקבורא איכפר להו למה ליה יעבול דקתי נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינו דמהרי"א שחאה סתוח
ולא אפשר לאמרי' קמבאר. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הריא להו כפרה מרחיבי נתנו את נבלת עבדין מאכל לעוף השמים בשיר חסידין לחיותו ארץ וק"ל חסידין חסידים ספיס עבדין
הנך הוא דמחייבי דנא מעיקרא וכוון דאיטוקל קרי לה עבדין ש"ס הריגה כפרה ליתו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר

הרוגי

שדיו אבילות משיחם הגולל חייבל אבילות ונתן חסותם הגולל עינין רשע ואין חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקבורא הואיל דהתיה האבילות נדחית לגמרי כדמתן לא
היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי ודחוחו צערא דקבורא איכפר להו למה ליה יעבול דקתי נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינו דמהרי"א שחאה סתוח
ולא אפשר לאמרי' קמבאר. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הריא להו כפרה מרחיבי נתנו את נבלת עבדין מאכל לעוף השמים בשיר חסידין לחיותו ארץ וק"ל חסידין חסידים ספיס עבדין
הנך הוא דמחייבי דנא מעיקרא וכוון דאיטוקל קרי לה עבדין ש"ס הריגה כפרה ליתו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר

הרוגי

שדיו אבילות משיחם הגולל חייבל אבילות ונתן חסותם הגולל עינין רשע ואין חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקבורא הואיל דהתיה האבילות נדחית לגמרי כדמתן לא
היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי ודחוחו צערא דקבורא איכפר להו למה ליה יעבול דקתי נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינו דמהרי"א שחאה סתוח
ולא אפשר לאמרי' קמבאר. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הריא להו כפרה מרחיבי נתנו את נבלת עבדין מאכל לעוף השמים בשיר חסידין לחיותו ארץ וק"ל חסידין חסידים ספיס עבדין
הנך הוא דמחייבי דנא מעיקרא וכוון דאיטוקל קרי לה עבדין ש"ס הריגה כפרה ליתו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ושחמדר וחזר